

Lausunto aluehallintoviraston lausuntopyyntöön koskien Taimi-Tapio Oy:n hakemusta Onkijärven ja Saarijärven pohjavedenottamoiden suoja-alueääräyksistä poikkeamista

264/11.03.03/2016

Tekla 09.02.2016 § 18 Valmistelija: vesihuoltosinööri Kalle Maaranen, puh. 03-849 3250, etunimi.sukunimi@heinola.fi

Aluehallintovirasto pyytää 7.1.2016 päivätyllä kirjeellään Heinolan kaupungin vesihuoltolaitoksen lausuntoa otsikon mukaisesta asiasta (dnro ESAVI/5437/2015). Lausuntopyyntö ja sen liitteenä oleva kuulutus ovat esityslistan liitteenä.

Lausunto pyydetään toimittamaan aluehallintovirastoon 12.2.2016 mennessä. Aluehallintoviraston lausuntopyynnön liitteenä olevan kuulutuksen mukaan Taimi-Tapio Oy:n hakemuksen pääasiallinen sisältö on seuraava:

”Taimi-Tapio Oy:n Vierumäen taimitarha sijaitsee Heinolan kaupungissa Onkijärven ja Saarijärven pohjavedenottamoiden suoja-alueen kaukosuojavyöhykkeellä Urheilupuiston pohjavesialueella (0608904). Suoja-alue on määrätty Itä-Suomen vesioikeuden 24.5.1988 antamalla päätöksellä nro 39/Va II/88. Taimi-Tapio Oy suunnittelee siirtävänsä 9 kasvatuskenttää uudelle kasvatusalueelle, joka sijaitsee nykyisen kasvatusalueen etelä-kaakkoispuolella. Uudelle alueelle on suunniteltu sijoitettavaksi 4 muovihuonetta ja 13 kasvatusrampia sekä koivun kasvatuskenttä ja kompostointialue. Muutosten jälkeen kaikki kasvatuskentät sijaitsevat alueella, jolla pohjaveden virtaussuunta on poispäin vedenottamoista kohti Laviansuota.

Taimi-Tapio Oy hakee vesilain mukaista lupaa poiketa suoja-alueääräyksen 3 a) kohdasta, jossa on kielletty väkilannoitteiden, kasvinsuojeluaineiden ja tuhoeläinmyrkkujen muu kuin normaaliin peltoviljelyyn ja metsänhoitoon ynnä muuhun vastaavaan toimintaan liittyvä käyttäminen sekä vesakkomyrkkujen käyttäminen.

Lisäksi on kielletty taimitarhojen ja muiden vastaavien laitosten, joissa käytetään kasvinsuojeluaineita ja tuhoeläinmyrkkyjä sekä väkilannoitteita siten, että mainittuja aineita tai niiden yhdisteitä pääsee suotaumaan pohjaveteen, perustaminen. Poikkeamista haetaan rikkakasvien, kasvitautien ja tuholaisten torjuntaan tarkoitettujen torjunta-aineiden käyttöön. Käytettävät torjunta-aineet ovat metsätaimiharjoille tarkoitettuja torjunta-aineita. Vuosittaiset käyttömäärät ovat seuraavat:

- rikkakasvien torjunta-aineet 60 l / kg (tehoainepitoisuus 200-400

g/kg)

- kasvitautien torjunta-aineet 60 l / kg (tehoainepitoisuus 250-500

g/kg)

- tuholaisten torjunta-aineet 50 l / kg (tehoainepitoisuus 100-400

g/kg)

- kastelulannoitteita 7 000 kg (typpipitoisuus 12-22 %)

Tarvittaessa torjunta-aineiden ja lannoitteiden pääsy maaperään ja edelleen pohjaveteen estetään rakenteellisin suojauksin. Pohjaveden laadun tarkkailua sekä virtaussuunnan ja valuma-alue-rajauksen varmistamista varten asennetaan tarvittava määrä uusia pohjaveden havaintoputkia.”

Heinolan kaupunki on vuonna 1985 hakenut Onkijärven ja Saarijärven vedenottamoille suoja-alueita. Suoja-aluehakemuksen sivulla 2 taimitarhahanke mainittiin uhkatekijäksi pohjaveden laadulle. Kauko-suojavyöhykkeen käyttörajoitukseksi haettiin määräyksellä 8: ”Alueella on kiellettyä: Taimitarhat ja muut vastaavat laitokset, joissa käytetään kasvinsuojelumyrkkyjä ja tuhoeläinmyrkkyyä sekä väkilannoitteita siten, että mainittuja aineita tai niiden yhdisteitä pääsee suotaumaan pohjaveteen. Suunniteltavilta ja rakennetuilta taimitarhoilta edellytetään ennen myrkkujen ja väkilannoitteiden käytön aloittamista yksityiskohtainen selvitys käytettävistä myrkyistä ja väkilannoitteista, niiden määrästä ja varastoinnista.”

Suoja-alueen määräämistä koskevassa katselmuspöytäkirjassa 30.10.1987 todettiin liittyen edellä kuvattuun kaupungin hakemaan suoja-alueääräykseen ja alueella sijaitsevaan taimitarhaan seuraavaa: ”Kun taimitarha oli hakeutumassa kyseiselle alueelle, käytiin keskustelua alueen soveltuvuudesta taimitarhan käyttöön juuri Heinolan kaupungin suunnitellun vedenoton takia. Keskustelua käytiin vesilain 1 luvun 22 §:ssä tarkoitetun pohjaveden pilaamiskiellon pohjalta. Taimitarhan toiminnan ei katsottu aiheuttavan mainitussa lainkohdassa tarkoitettuja seurauksia, joten estetä taimitarhan perustamiselle ei ollut.” Asiaan liittyen katselmuspöytäkirjassa viitattiin lisäksi, kuluvana vuonna 1987 voimaantulleeseen vesilain uudistukseen: ”Vierumäen alue on helposti tunnistettavissa lain tarkoittamaksi tärkeäksi vedenhankintakäyttöön soveltuvaksi pohjavesialueeksi. Taimitarhan tulee pilaamiskiellon mukaan toimia niin, ettei pohjavesi käy terveydelle vaaralliseksi tai sen laatu muutoin olennaisesti huonone. Näin esitetty suoja-alueääräys ei muuta sitä mitä taimitarhan olisi toiminnassaan muutoinkin noudatettava.”

Hämeen ELY-keskuksen 22.4.2015 Taimi-Tapion kehittämissuunnitelmiin liittyen antamassa lausunnossa todettiin seuraavaa: ”Taimitarha-alueen pohjavedestä on todettu talousveden laatuvaatimuksen 0,10 µg/l ylittäviä torjunta-ainepitoisuuksia. Todetut torjunta-aineet ovat pääasiassa taimitarhalla 1980-1990-luvuilla käytetyistä torjun-

ta-aineista peräisin olevia atratsiinia ja terbulatsiinia. Pohjavedestä on havaittu myös useita muita torjunta-aineita ja niiden hajoamistuotteita sekä myös nykyisin käytössä olevissa torjunta-aineissa tehoaineina olevia propikonatsolia ja imidaklopridia. Torjunta-aineita on todettu myös muualta Urheiluopiston pohjavesialueen pohjavedestä sekä vedenottamoiden raaka-vedestä.”

Hämeen ELY-keskus totesi Taimi-Tapiolle 22.4.2015 osoittamassaan lausunnossa ympäristönsuojelulain 17 § mukaisen pohjaveden pilaamiskieltoon perustuvana ehdottomana edellytyksenä olevan, että pohjaveden pilaantumisen vaara poistetaan riittävän tehokkailla suojaus- ja seurantatoimenpiteillä. ELY-keskus totesi myös, että pohjaveden pilaamiskielto koskee kaikkea maaperässä olevaa pohjavettä, eikä ainoastaan vedenottokäytössä olevien alueiden pohjavesiä.

Heinolan kaupungin EAKR-rahoitteisessa hankkeessa ”Heinolan pohjavesialueiden vedenhankintakelpoisuuden selvittäminen ja turvaaminen sekä rajauksien tarkentaminen ja hulevesien ympäristövaikutusten hallinta” on 7.5.2012 valmistunut Geologian tutkimuskeskuksen selvitys ”Pohjavesialueiden geologisen rakenteen selvitys Heinolassa”. Selvityksessä Urheiluopiston kalliopinnan tasoa sekä pohjaveden pinnan tasoa kuvattiin esityslistan liitteenä olevilla kahdella kartalla. Samassa hankkeessa tehtiin lisäksi Ramboll Finland Oy:n toimesta 17.11.2014 selvitys ”Vedenottamoiden valuma-alue-tarkastelu ja vedenhankinnan kehittämiskohteet”, jonka yhteydessä asennettiin pohjavesialueille lisää pohjaveden havaintoputkia valuma-alueiden tarkemmaksi selvittämiseksi. Selvityksen mukaan taimitarha sijaitsee arvioidun valuma-alueen rajalla. Em. selvityksessä laadittu, 11.11.2014 päivätty Urheiluopiston pohjavesialueen valuma-aluekartta on esityslistan liitteenä.

Taimi-Tapio esitti 23.6.2015 päivätyssä hakemuksessaan uusiin suunnitelmiinsa liittyen Ramboll Finland Oy:n 15.4.2015 päivätyn raportin, ”Vierumäen taimitarha, selvitys pohjavesiolosuhteista ja pohjavesivaikutusten arviointi”, sivulla 6 olevan kartan kertovan keskeisen muutoksen johon pyritään. Hakemuksen mukaan taimitarhan toiminnot keskitettäisiin alueelta 4 alueelle 3. Saman raportin sivun 2 mukaan arvioitu vedenjakaja kulkee kahden kalliokynnyksen ja niiden välisen havaintoputken UR 6 kautta. Sivun 6, kuvan 5 kartta on esityslistan liitteenä.

Hämeen ELY-keskuksen lausunnon 22.4.2015 mukaan taimitarhan hankkeen jatkosuunnittelussa pohjaveden laadun seuranta tulisi täydentää ja lisäksi varmistaa valuma-aluerajasta ja virtaussuuntaa asentamalla uudet pohjavesiputket.

Onkijärven vedenottamon ottomäärä on vuonna 2015 ollut hieman

alle 300 m³/d (ottolupa 1400 m³/d) ja Saarijärven vedenottamon ottomäärä noin 800 m³/d (ottolupa 1000 m³/d). Onkijärven vedenottamon vedenottoluvan mukaisesti pumppausmääriin ei ottamalla ole päästy. Onkijärven ottamon veden mangaanipitoisuus on koholla.

Heinolan kaupunki on vuosien 2014 ja 2015 aikana selvittänyt lentokuvauksin, maaperäkairauksin ja antoisuustutkimuksin myös muita vedenottomahdollisuuksia Urheiluopiston pohjavesialueella. Viimeisimmässä tutkimuksessa (Ramboll Finland Oy, 20.10.2015) selvisi, että etukäteen potentiaalisiksi, antoisiksi vedenottokohteeksi arvioitun Valkjärven ja Saarijärven välisen pitkittäisharjun kohdalla ei uusia vedenottomahdollisuuksia ollut. Tutkimusraportin mukaan tämän katsottiin korostavan Saarijärven vedenottamon tärkeyttä alueen pohjavesivarojen hyödyntämisessä. Raportin mukaan Saarijärven vedenottamon alueella voisi olla jopa mahdollisuuksia tehostaa vedenottoa. Tutkimuksen mukaan muita mahdollisia uusia vedenotto- paikkoja voisi olla Saarijärven pohjoispuolella ja Onkijärven luoteispuolella. Molempien kohteiden tuottoarvio oli alle 500 m³/d. Kohteiden sijainti suhteessa toisiinsa, nykyiseen verkostorakenteeseen sekä tuottoarvioon tekisi niistä investointina todennäköisesti melko kalliita odotettavissa olevaan vedenottomäärään verraten.

Heinolan kaupunki on viime vuosien kuluessa kohdistanut merkittäviä taloudellisia panostuksia Heinolan pohjavesialueiden rajausten tarkempaan kartoittamiseen I-luokan tärkeillä pohjavesialueilla ja potentiaalisen uusien vedenottoaikojen etsimiseen. Edellä mainitut vedenottoaikoatutkimukset on keskitetty Ramboll Finland Oy:n 17.11.2014 tekemän selvityksen ”Vedenottamoiden valuma-alueet ja vedenhankinnan kehittämiskohteet” raportin perusteella. Raportin yhteenvedossa kuvatuista kolmesta potentiaalisesta uudesta kohteesta Myllyojan pohjavesialueen Ala-Musterin vedenottamon ja Urheiluopiston pohjavesialueen pohjoisosan alustavat tutkimukset on tehty. Tutkimusten perusteella löydettiin potentiaalisia uusia vesilähteitä, mutta niiden antoisuus suhteessa vedenottamokäyttöä varten tarvittaviin investointeihin vaikuttaa pienehköltä kuten edellisessä kappaleessa viimeisimpien tulosten osalta jo todettiin. Edellä mainituista tutkimuskohteista on jäljellä vielä raportissa mainittu Kullaanlähteet, jossa on arvioitu voitavan tehostaa vedenottoa uudella lähteiden alapuolelle sijoitettavalla vedenottoaivolla.

Heinolan kaupunki on edistänyt myös pohjavesialueiden tarkkailua luomalla Heinolan pohjavesialueille yhteistarkkailuohjelman pohjavesien turvaamisen parantamiseksi. Heinolan kaupungin tekninen lautakunta on pohjavesialueelle sijoittuvista toiminnoista lausuntoja antaessaan, korostanut vedenottokäyttöön soveltuvien pohjavesialueiden turvaamista.

Aluehallintoviraston lausuntopyyntö ja sen liitteenä oleva kuulutus

sekä Taimi-Tapio Oy:n hakemus liitteineen ovat nähtävillä kokonaisuudessaan kokouksessa.

Esityslistan liitteenä 2

-Aluehallintoviraston lausuntopyyntö 7.1.2016

-Aluehallintoviraston lausuntopyynnön liitteenä oleva kuulutus 7.1.2016

-Urheiluopiston pohjavesialueen kalliopinnan taso, GTK 7.5.2012

-Urheiluopiston pohjavesialueen pohjaveden pinnan taso, GTK 7.5.2012

-Urheiluopiston pohjavesialueen valuma-aluekartta, Ramboll Finland Oy 11.11.2014

-Vierumäen taimitarha, Selvitys pohjavesiolosuhteista ja pohjavesivaikutusten arviointi s. 6, kuva 5, Ramboll Finland Oy 15.4.2015

Ehdotus:

Teknisen toimen johtaja (TP): Tekninen lautakunta päättää todeta lausuntonaan aluehallintoviraston lausuntopyyntöön (ESA-VI/5437/2015) seuraavaa:

1. Urheiluopiston pohjavesialueella sijaitsee Onkijärven ja Saarijärven vedenottamot, joilla tuotetaan talousvettä Heinolalaisten tarpeisiin.

2. Taimitarhaan liittyvät ympäristöriskit on minimoitava nykyaikaisin ja lainmukaisin ratkaisuin.

3. Ratkaisuissa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen että pohjaveden turvaaminen ja sen soveltuvuus talousvesikäyttöön varmistetaan.

Teknisen toimen johtaja esittää lisäksi, että lautakunta tarkistaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Päätös:

Merkittiin, että vesihuoltoinsinööri Kalle Maaranen oli teknisessä lautakunnassa kuultavana tämän asian kohdalla.

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Muutoksenhaku:

muutoksenhakukielto

Tiedoksianto:

Kopio Etelä-Suomen Aluehallintovirasto